

**O‘ZBEK KOMPOZITORLARI IJODIDA VATAN HAQIDAGI
QO‘SHIQLARNING O‘RNI**

Ruzimurodova Marjona Shermurod qizi

O‘zDK huzuridagi B. Zokirov nomidagi Milliy estrada san’ati instituti

“Estrada san’ati” fakulteti 1-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: R.R.Islamova

*O‘zDK huzuridagi B. Zokirov nomidagi MESI “Estrada
xonandaligi” kafedrasi professori*

Annotatsiya

Mazkur maqolada o‘zbek kompozitorlari ijodida Vatan mavzusidagi qo‘shiqlarning badiiy-estetik ahamiyati, ularning milliy madaniyat va yoshlar tarbiyasidagi o‘rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Vatan haqidagi qo‘shiqlarning musiqiy va g‘oyaviy xususiyatlari, ularning milliy o‘zlikni shakllantirishdagi roli hamda o‘zbek estrada va professional musiqa san’atidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, maqolada mashhur kompozitorlar ijodidagi vatanparvarlik ruhidagi asarlarning bugungi musiqa madaniyatidagi o‘rni ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: *Vatan, qo‘shiq, kompozitor, o‘zbek musiqasi, estrada san’ati, milliy qadriyat, vatanparvarlik, musiqa madaniyati, ijrochilik.*

Kirish

Musiqa san’ati xalqning ma’naviy hayoti, milliy qadriyatlari va estetik tafakkurini aks ettiruvchi muhim madaniy hodisalardan biridir. Ayniqsa, Vatan haqidagi qo‘shiqlar inson qalbida yurtga muhabbat, sadoqat va faxr tuyg‘ularini shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. O‘zbek kompozitorlari ijodida Vatan mavzusi doimo yetakchi g‘oyalardan biri bo‘lib kelgan.

O‘zbek musiqa san’atida yaratilgan vatanparvarlik ruhidagi qo‘shiqlar nafaqat badiiy asar, balki ma’naviy tarbiya vositasi sifatida ham muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa mustaqillik yillarida Vatan, milliy istiqlol va xalq birligi mavzusidagi qo‘shiqlar soni sezilarli darajada ortdi.

Bugungi globallashuv davrida milliy musiqa orqali yosh avlod qalbida vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu sababli o‘zbek kompozitorlari ijodida Vatan haqidagi qo‘shiqlarning o‘rnini ilmiy jihatdan o‘rganish muhim ahamiyatga ega.

O‘ZBEK MUSIQA SAN’ATIDA VATAN MAVZUSINING SHAKLLANISHI

O‘zbek musiqa madaniyatida Vatan mavzusi xalq og‘zaki ijodi davridan boshlab shakllangan. Xalq qo‘shiqlari, dostonlar va maqom san’atida ona yurtga muhabbat, xalq

birligi va yurt tinchligi g‘oyalari muhim o‘rin egallagan. XX asrga kelib professional kompozitorlik maktabining rivojlanishi bilan Vatan mavzusidagi qo‘shiqlar yangi badiiy shakl kasb etdi. Kompozitorlar milliy ohanglar va zamonaviy musiqiy ifoda vositalarini uyg‘unlashtirib, yuksak estetik saviyadagi asarlar yaratdilar.

Ayniqsa, Mutal Burhonov, Mansur Toshmatov, Botir Zokirov kabi san’atkorlar ijrosidagi qo‘shiqlar xalq qalbidan chuqur joy oldi.

Vatan haqidagi qo‘shiqlarning badiiy xususiyatlari

O‘zbek kompozitorlari yaratgan Vatan haqidagi qo‘shiqlar bir qator badiiy xususiyatlari bilan ajralib turadi. Avvalo, bunday qo‘shiqlarda milliy ohang va xalqona melodika ustuvor o‘rin egallaydi. Bu esa tinglovchida samimiy ruhiy kechinmalarni uyg‘otadi.

Qo‘shiqlarda:

- ona yurtga muhabbat;
- xalq birligi;
- tinchlik va osoyishtalik;
- milliy faxr;
- tarixiy merosga hurmat kabi g‘oyalar asosiy mavzu sifatida namoyon bo‘ladi.

Kompozitorlar musiqiy ifoda vositalari orqali Vatan timsolini ulug‘vor va ta’sirchan shaklda yaratishga intiladilar. Ayniqsa orkestrlashirish, vokal diapazon va dinamik rivojlanish kabi elementlar asarning emotsional ta’sirini kuchaytiradi.

Botir zokirov ijodida vatan mavzusi

Botir Zokirov ijodida Vatan va milliy qadriyatlar mavzusi alohida o‘rin tutadi. Uning ijro uslubi o‘zbek estrada san’atida yangi professional bosqichni boshlab berdi.

San’atkor tomonidan ijro etilgan qo‘shiqlarda yurtga muhabbat, xalq madaniyatiga sadoqat va milliy ruh kuchli ifodalangan. Botir Zokirov nafaqat mohir xonanda, balki milliy estrada maktabining shakllanishiga katta hissa qo‘shgan ijodkor sifatida ham qadrlanadi.

Musiqashunos Ruslana Islamova tadqiqotlarida Botir Zokirov ijodining yoshlar ma’naviy-estetik tarbiyasidagi ahamiyati alohida ta’kidlanadi. Ayniqsa san’atkorning milliy estrada rivojiga qo‘shgan hissasi bugungi kunda ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

“Ra’no” qo‘shig‘i misolida olib borilgan musiqiy tahlillar Botir Zokirov ijrosida lirizm, milliy ohang va professional vokal mahorat uyg‘unligini ko‘rsatadi. Bu esa Vatan va milliy madaniyatni targ‘ib qiluvchi estrada qo‘shiqlarining badiiy saviyasini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Mustaqillik davrida vatanparvarlik qo‘shiqlari

Mustaqillik yillarida Vatan haqidagi qo‘shiqlar yangi mazmun va badiiy shakl kasb etdi. Kompozitorlar istiqloq, milliy tiklanish va yurt ravnaqi g‘oyalarini musiqiy asarlarda keng targ‘ib qila boshladilar.

Bu davrda yaratilgan qo‘shiqlarda:

- mustaqil O‘zbekiston obrazi;
- tinchlik va barqarorlik;
- yoshlar kelajagi;
- milliy g‘urur va iftixor mavzulari ustuvor ahamiyat kasb etdi.

Estrada san‘ati orqali vatanparvarlik ruhidagi qo‘shiqlarning ommalashuvi yoshlar tarbiyasiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatdi. Konsert dasturlari, davlat bayramlari va madaniy tadbirlarda Vatan mavzusidagi qo‘shiqlar asosiy o‘rinlardan birini egalladi.

Vatan qo‘shiqlarining tarbiyaviy ahamiyati

Vatan haqidagi qo‘shiqlar yosh avlodni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. Musiqa orqali inson qalbiga tez va chuqur ta‘sir etish mumkinligi sababli bunday asarlar ma‘naviy tarbiya jarayonida katta rol o‘ynaydi.

Musiqiy asarlarda Vatan timsolining ulug‘lanishi:

- yoshlarning milliy ongini shakllantiradi;
- tarixiy xotirani mustahkamlaydi;
- estetik didni rivojlantiradi;
- yurtga sadoqat hissini kuchaytiradi.

Shu sababli musiqa ta‘limi tizimida vatanparvarlik ruhidagi qo‘shiqlardan samarali foydalanish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o‘zbek kompozitorlari ijodida Vatan haqidagi qo‘shiqlar milliy musiqa madaniyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bunday qo‘shiqlar xalqning ma‘naviy dunyosi, milliy qadriyatlari va vatanparvarlik ruhini aks ettiradi.

Botir Zokirov kabi buyuk san‘atkorlar ijodi o‘zbek estrada san‘atida Vatan mavzusining professional va badiiy jihatdan yuksalishiga xizmat qildi. Zamonaviy kompozitorlar ijodida ham ushbu an‘analar davom etib, yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashga xizmat qilmoqda.

Kelgusida Vatan haqidagi qo‘shiqlarning musiqiy va tarbiyaviy imkoniyatlarini yanada chuqur o‘rganish o‘zbek musiqa san‘ati taraqqiyotida muhim ilmiy yo‘nalishlardan biri bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. [Google Scholar – Ruslana Islamova ilmiy ishlari](#)
2. M. Ruzimurodova, R. Islamova. “Botir Zokirov ijodi yoshlar nigohidami?”

[Maqola manbasi](#)

3. Niyazova S.B., Islamova R.R. “Estradnaya pesnya ‘Ra’no’ v ispolnenii Batyra Zakirova: vzglyad cherez prizmu muzykalnogo analiza” // In the World of Science and Education. – 2025.

4. Islamova R.R. “Nauchno-prakticheskaya studencheskaya konferentsiya kak interaktivniy proyektniy metod obrazovatel’nix pedagogicheskix texnologiy...” // Science and World. – 2013.

[Science and World PDF](#)

5. Islamova R. “O rasshirenii oblasti ispolzovaniya interaktivnix metodov i innovatsionnyx obrazovatelnyx texnologiy...” – Toshkent, 2012.

6. Rajabov I. O‘zbek musiqa tarixi. – Toshkent: O‘qituvchi, 1991.

7. Jabborov A. O‘zbek san’ati tarixi. – Toshkent: Fan, 2001.